

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
Wstęp	23
Rozdział I. Organizacja międzynarodowa jako podmiot stosunków	
międzynarodowych (Ewa Latoszek)	27
1. Geneza organizacji międzynarodowych	27
2. Podmiotowość prawna organizacji międzynarodowych	29
3. Wspólnoty Europejskie jako podmiot prawa międzynarodowego	31
4. Klasyfikacja organizacji międzynarodowych	36
5. Statut organizacji międzynarodowych	40
5.1. Rewizja statutu	42
5.2. Interpretacja postanowień statutu	42
5.3. Organizacja międzynarodowa jako forum rozstrzygania sporów między krajami członkowskimi (na przykładzie Światowej Organizacji Handlu)	43
5.3.1. Metody rozstrzygania sporów w prawie międzynarodowym ...	43
5.3.2. Procedury rozstrzygania sporów w WTO	46
5.3.3. Przyszłość procesu rozstrzygania sporów handlowych w WTO ..	52
6. Siedziba organizacji międzynarodowych	60
7. Rodzaje członkostwa w organizacjach międzynarodowych	61
8. Ramy instytucjonalne współpracy państw z organizacją międzynarodową ..	63
9. Proces podejmowania decyzji	64
9.1. Organy międzyrządowe	64
9.2. Organy administracyjne	65
9.3. Organy parlamentarne	67
9.4. Organy pomocnicze	67
10. Procedury głosowania i charakter prawny uchwał organizacji międzynarodowej	68
11. Finansowanie organizacji międzynarodowych	70
12. Funkcje organizacji międzynarodowych	71
Rozdział II. Organizacja Narodów Zjednoczonych jako międzynarodowa	
organizacja uniwersalna (Magdalena Proczek)	75
1. Geneza ONZ	75
2. Cele i funkcje Organizacji Narodów Zjednoczonych	77
3. Członkostwo w Organizacji Narodów Zjednoczonych	79
4. Osobowość i podmiotowość prawna ONZ	81
5. Struktura ONZ	82

5.1. Zgromadzenie Ogólne	83
5.2. Rada Bezpieczeństwa	86
5.3. Rada Gospodarczo-Społeczna	89
5.4. Rada Powiernicza	92
5.5. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości	93
5.6. Sekretariat	95
5.7. Międzynarodowy Trybunał Karny	97
6. Finansowanie działalności ONZ	102
7. Działalność ONZ	104
8. Współpraca ONZ z organizacjami międzynarodowymi	110
9. Polska w ONZ	111

Rozdział III. System NZ – wybrane organizacje wyspecjalizowane NZ

(Magdalena Proczek)	115
1. Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego	115
1.1. Geneza ICAO	115
1.2. Cele i funkcje ICAO	117
1.3. Członkostwo w ICAO	118
1.4. Struktura ICAO	119
1.5. Budżet ICAO	122
1.6. Działalność ICAO	123
1.7. Współpraca ICAO z organizacjami międzynarodowymi	124
1.8. Polska w ICAO	125
2. Światowa Organizacja Zdrowia	128
2.1. Geneza WHO	128
2.2. Cele i funkcje WHO	129
2.3. Członkostwo w WHO	131
2.4. Struktura WHO	132
2.5. Środki finansowe WHO	135
2.6. Działalność WHO	137
2.7. Współpraca WHO z organizacjami międzynarodowymi	138
2.8. Polska w WHO	139
3. Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury	141
3.1. Geneza UNESCO	141
3.2. Cele i funkcje UNESCO	142
3.3. Członkostwo w UNESCO	142
3.4. Struktura UNESCO	144
3.5. Źródła finansowania UNESCO	148
3.6. Działalność UNESCO	148
3.7. Współpraca UNESCO z organizacjami międzynarodowymi	152
3.8. Polska w UNESCO	152

Rozdział IV. Od Układu Ogólnego w Sprawie Taryf Celnych i Handlu do Światowej Organizacji Handlu (Magdalena Proczek)	159
1. Układ Ogólny w Sprawie Taryf Celnych i Handlu	159
1.1. Geneza GATT	159
1.2. Cele i funkcje GATT	160
1.3. Członkostwo w GATT	162
1.4. Struktura GATT	163
1.5. Środki finansowe GATT	163
1.6. Działalność GATT	164
1.7. Polska w GATT	167
2. Światowa Organizacja Handlu	168
2.1. Powstanie WTO	168
2.2. Cele i funkcje WTO	170
2.3. Członkostwo w WTO	170
2.4. Struktura WTO	172
2.5. Środki finansowe WTO	173
2.6. Działalność WTO	174
2.7. Współpraca WTO z organizacjami międzynarodowymi	178
2.8. Polska w WTO	178
Rozdział V. Międzynarodowy Fundusz Walutowy i jego rola w rozwiązywaniu problemów gospodarczych (Magdalena Proczek)	183
1. Geneza MFW	183
2. Rewizje statutu MFW	184
3. Cele i funkcje MFW	189
4. Członkostwo w MFW	190
5. Struktura MFW	191
6. Mechanizm podejmowania decyzji w MFW	198
7. Środki finansowe MFW	199
8. Działalność MFW	206
9. Współpraca MFW z organizacjami międzynarodowymi	213
10. Polska w MFW	214
Rozdział VI. Bank Światowy jako instytucja globalna o charakterze finansowym (Ewa Latoszek)	221
1. Geneza Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju	221
2. Cele statutowe Banku Światowego i jego funkcje	221
3. Członkostwo w Banku Światowym	223
4. Struktura Banku	224
5. Kapitał Banku Światowego	226
5.1. Kapitał zakładowy	226
5.2. Fundusze własne	227

6. Warunki i zasady udzielania pożyczek przez Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju	228
7. Program małych grantów	232
8. Współpraca Banku Światowego z innymi organizacjami	234
8.1. Grupa Banku Światowego	234
8.1.1. Międzynarodowa Korporacja Finansowa	234
8.1.2. Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju	236
8.1.3. Międzynarodowa Agencja ds. Dysput Inwestycyjnych	238
8.1.4. Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycji	238
8.2. Międzynarodowy Fundusz Walutowy a Bank Światowy	240
9. Działalność Banku Światowego oraz strategię współpracy z Polską	241
9.1. Główne kierunki działalności Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju	241
9.2. Działalność Banku Światowego w Polsce	243
9.2.1. Cele działalności Banku Światowego w Polsce	243
9.2.2. Główne obszary współpracy Banku Światowego w Polsce w latach 1990–1996	244
9.2.3. Główne dziedziny działalności Banku Światowego w Polsce w latach 1997–1999	248
9.2.4. Kierunki współpracy Polski z Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju w latach 2000–2004	250
9.2.5. Strategia Partnerstwa dla Polski na lata 2005–2007	254
9.2.6. Bariery absorpcji pożyczek Banku Światowego w Polsce	257
 Rozdział VII. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju – źródło finansowania dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej (Ewa Latoszek)	
1. Geneza Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju	261
2. Cele i funkcje Banku	262
3. Członkostwo w EBOR	263
4. Mechanizm podejmowania decyzji w EBOR	265
5. Polityka finansowa Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju	267
5.1. Zasoby kapitałowe EBOR	267
5.1.1. Kapitał akcyjny Banku	268
5.1.2. Fundusze specjalne	269
5.2. Instrumenty finansowe stosowane przez EBOR	272
5.2.1. Zasady udzielania pożyczek przez Bank	273
5.2.2. Inwestycje kapitałowe Banku	275
5.2.3. Gwarancje EBOR	275
5.2.4. Inwestycje Banku w akcje i udziały	276
5.3. Zasady finansowania projektów przez EBOR	276
5.4. Sposoby współfinansowania	277
5.5. Procedury akceptacji i oceny wyników w EBOR	278

5.6. Współudział w finansowaniu projektów	281
5.7. Fundusze pomocy technicznej jako źródło finansowania projektów rozwojowo-modernizacyjnych	284
6. Działalność Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju w Polsce	289
6.1. Pierwsze dziesięciolecie współpracy Polski z EBOR	289
6.2. Główne przedsięwzięcia w Polsce w ramach współpracy z Bankiem w latach 2002–2003 i ich znaczenie dla polskiej gospodarki	292
6.3. Strategia EBOR dla Polski po wejściu do Unii Europejskiej	298
Rozdział VIII. Europejski Bank Inwestycyjny jako agencja wyspecjalizowana	
Wspólnot Europejskich (Ewa Latoszek)	302
1. Geneza Europejskiego Banku Inwestycyjnego	302
2. Cele EBI	303
3. Źródła finansowania EBI	303
3.1. Fundusze własne	303
3.2. Zewnętrzne źródła finansowania EBI	308
4. Waluta EBI	310
5. Warunki i zasady udzielania pożyczek przez EBI	312
5.1. Składanie i rozpatrywanie wniosków o udzielenie pożyczki	315
5.2. Finansowanie projektów	316
6. Struktura Europejskiego Banku Inwestycyjnego	317
7. Współpraca z innymi instytucjami Wspólnot Europejskich	323
8. Działalność kredytowa EBI na przełomie wieków	324
8.1. Kredyty udzielone przez Bank krajom członkowskim UE-15	326
8.2. Współpraca EBI z krajami Europy Środkowej i Wschodniej w latach 2000–2004	329
8.3. Pożyczki udzielone Polsce przez EBI	332
8.4. Kredytowanie z EBI w krajach partnerskich	335
9. Priorytety działalności finansowej EBI: plan operacyjny do 2006 r.	341
Rozdział IX. Rada Europy i jej znaczenie w dziedzinie ochrony praw człowieka oraz tworzenia prawa europejskiego o charakterze społecznym (Ewa Latoszek)	
1. Geneza Rady Europy	349
2. Członkostwo	349
3. Rozwój Rady Europy	351
4. Struktura wewnętrzna Rady Europy	354
5. System ochrony i główne procedury kontrolne w dziedzinie przestrzegania praw człowieka	360
5.1. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności	361
5.2. Europejska Karta Społeczna	375

5.3. Europejska konwencja o zapobieganiu torturom	377
5.4. Inne działania Rady Europy w dziedzinie ochrony praw człowieka	378
6. Inne kierunki działalności Rady Europy	380
6.1. Europejska konwencja kulturalna	381
6.2. Dziedzictwo kulturowe	381
6.3. Uregulowania Rady Europy dotyczące sportu i jego społecznego znaczenia	382
6.4. Edukacja	383
6.5. Działalność Rady Europy w dziedzinie ochrony zdrowia i środowiska	387
6.6. Działalność Rady Europy w dziedzinie prawa europejskiego	386
7. Polska a konwencje Rady Europy	388
8. Działalność Rady Europy na rzecz pomocy dla państw Europy Środkowej i Wschodniej	390
9. Programy Rady Europy realizowane wspólnie z Komisją Europejską Wspólnot Europejskich	393
10. Współpraca Rady Europy z innymi organizacjami europejskimi	393
10.1. Rada Europy a Wspólnota Europejska	393
10.2. Współpraca Rady Europy z OBWE	394
10.3. Kooperacja Rady Europy z OECD	395

Rozdział X. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju – geneza, mechanizm funkcjonowania, struktura, działalność (Ewa Latoszek)	397
1. Geneza OECD, jej cele i mechanizm funkcjonowania	397
2. Struktura organizacji	401
2.1. Rada OECD	401
2.2. Komitet Wykonawczy, komitety sektorowe i inne organy pomocnicze	403
2.3. Agencje i organizacje afiliowane: „system OECD”	404
2.4. Sekretarz Generalny i Sekretariat	405
3. Budżet organizacji	406
4. Członkostwo i reprezentacja państw w OECD	407
4.1. Członkostwo zwyczajne	407
4.2. Członkostwo stowarzyszone i status państw partnerskich	409
4.3. Prawa i obowiązki państw członkowskich	410
4.4. Reprezentacja państw członkowskich	410
5. Działalność OECD w latach 1961–2000	412
5.1. Ewolucja sposobów działalności i dziedzin polityki OECD	412
5.2. Liberalizacja handlu	413
5.3. Liberalizacja przepływu usług i kapitału – kodeksy liberalizacyjne ...	415
5.4. Liberalizacja bezpośrednich inwestycji zagranicznych	419

5.5. Inne wybrane dziedziny działalności OECD	420
5.6. Aktualne priorytety działalności organizacji	426
6. Współpraca Polski z OECD w latach 1989–1996	431
6.1. Współpraca Polski z organizacją do podpisania tzw. Memorandum of Understanding (4 czerwca 1991 r.)	431
6.2. Współpraca Polski z OECD w ramach programów PIT	433
6.3. Starania Polski o przyjęcie do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju	437
6.4. Efekty przystąpienia Polski do OECD	440
6.4.1. Procesy dostosowawcze Polski do standardów OECD	441
6.4.2. Jednolite warunki prowadzenia działalności dla podmiotów krajowych i zagranicznych w ramach OECD	443
6.4.3. Liberalizacja przepływu kapitału i technologii	443
7. Wkład Polski w ewolucję OECD	444

Rozdział XI. Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu w procesie integracji gospodarczej na kontynencie amerykańskim

(Ewa Latoszek)	451
1. Przesłanki powstania NAFTA	451
2. Przyczyny zaangażowania się Stanów Zjednoczonych na rzecz integracji regionalnej	456
3. Współpraca gospodarcza między Meksykiem, USA i Kanadą przed utworzeniem NAFTA	459
4. Geneza NAFTA	465
5. Postanowienia NAFTA	468
6. Wpływ Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu na gospodarkę państw członkowskich	476
6.1. Wpływ NAFTA na wzrost gospodarczy Stanów Zjednoczonych, Kanady i Meksyku	476
6.1.1. Wielkość PKB w krajach członkowskich	477
6.1.2. Wydatki i dochody sygnatariuszy porozumienia związane z utworzeniem Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu	478
6.1.3. Wymiana handlowa	478
6.1.4. Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w krajach członkowskich	481
6.1.5. Zmiany w strukturze zatrudnienia i płac w przedsiębiorstwach państw członkowskich	483
6.2. Instytucje NAFTA	486
6.3. Problemy związane z zanieczyszczeniem środowiska naturalnego	486
6.4. Aspekty prawno-polityczne	487
6.5. Przyszłość NAFTA	488

Rozdział XII. Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej	
– geneza i przesłanki utworzenia, działalność (Ewa Latoszek)	492
1. Droga państw Azji Południowo-Wschodniej do współpracy regionalnej . . .	492
2. Geneza i ewolucja ASEAN	496
3. Ramy organizacyjne ASEAN	500
4. Kierunki współpracy politycznej państw członkowskich ASEAN	506
4.1. Od założeń społeczno-ekonomicznych do aspektów politycznych	506
4.2. Koncepcja neutralizacji Azji Południowo-Wschodniej	506
4.3. Koncepcja „odporności”	508
4.4. Pokonywanie konfliktów wewnątrz regionu	509
4.5. Problem kambodżański	510
4.6. Współpraca polityczna w ramach ASEAN na przełomie wieków	511
5. Współpraca gospodarcza w ramach ASEAN	512
5.1. Czynniki wpływające na rozwój współpracy gospodarczej państw ASEAN	514
5.2. Skutki ekonomiczne współpracy państw ASEAN	515
6. Współpraca ekonomiczna z krajami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi	520
Rozdział XIII. Wspólny Rynek Południa – obiecująca inicjatywa integracji gospodarczej w Ameryce Południowej w latach dziewięćdziesiątych (Ewa Latoszek)	527
1. Podłoże historyczne – proces tworzenia Wspólnego Rynku Południa MERCOSUR	528
2. Cele MERCOSUR – postanowienia Porozumienia z Asuncion	530
3. Struktura instytucjonalna ugrupowania	531
4. Program liberalizacji wymiany handlowej między krajami członkowskimi MERCOSUR	533
5. Umowy o współpracy z MERCOSUR innych krajów Ameryki Łacińskiej . .	535
6. Działalność MERCOSUR	536
6.1. Integracja gospodarcza między państwami członkowskimi MERCOSUR	536
6.2. Integracja gospodarcza między MERCOSUR a krajami stowarzyszonymi	542
7. MERCOSUR a handel międzynarodowy (NAFTA, Unia Europejska)	543
Rozdział XIV. Pakt Północnoatlantycki jako przykład międzynarodowej organizacji międzyrządowej o charakterze wojskowym (Ewa Latoszek)	552
1. Organizacyjne ramy Sojuszu Północnoatlantyckiego	552
1.1. Geneza Paktu	553
1.2. Zasady nabywania członkostwa	554
1.3. Członkostwo Polski w Sojuszu	554

1.4.	Podstawowe zasady działania NATO	555
1.5.	Struktura NATO	556
1.5.1.	Organizacja polityczna	556
1.5.2.	Organizacja wojskowa	562
1.6.	Polityka Sojuszu i mechanizm decyzyjny	566
1.6.1.	Zasada consensusu i wspólne decydowanie	566
1.6.2.	Rozwiązywanie sytuacji kryzysowych	567
1.7.	Zarządzanie finansami w NATO	567
1.7.1.	Zasady wspólnego finansowania	567
1.7.2.	Zarządzanie finansami w Pakcie	569
2.	Transformacja Sojuszu po 1989 r.	569
2.1.	Działalność NATO po likwidacji Układu Warszawskiego (lata 1989–1998)	569
2.2.	Organizacje współdziałające z NATO	573
2.2.1.	Północnoatlantycka Rada Współpracy	573
2.2.2.	Partnerstwo dla Pokoju	575
2.2.3.	Euroatlantycka Rada Partnerstwa	577
2.2.4.	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie a NATO	578
2.2.5.	Współpraca Organizacji Narodów Zjednoczonych z NATO ...	579
2.2.6.	Współpraca Unii Zachodnioeuropejskiej z NATO	580
2.3.	Proces rozszerzania NATO w latach 1989–1999	581
2.4.	Współpraca NATO z Rosją	584
2.5.	Współpraca NATO z Ukrainą	588
2.6.	Nowe wyzwania dla Sojuszu w XXI wieku	590
2.6.1.	Doktryna strategiczna Paktu na XXI wiek	590
2.6.2.	Szczyt Paryski	595
2.6.3.	Szczyt NATO w Stambule a stanowisko Paktu wobec partnerów wschodnich	596
3.	Operacje pokojowe NATO	605
3.1.	Znaczenie operacji pokojowych	605
3.2.	Operacje pokojowe w doktrynie NATO	606
3.3.	Terminologia Paktu dotycząca operacji pokojowych	608
4.	Udział Polski w misjach pokojowych Sojuszu	609
4.1.	Polski kontyngent wojskowy w siłach IFOR	609
4.2.	Polski kontyngent wojskowy w siłach SFOR	610
4.3.	Udział polskich sił zbrojnych w oddziałach KFOR	610

Rozdział XV.	Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową oraz jej znaczenie w kształtowaniu podaży i cen surowca na rynku światowym (Joanna Dylejko)	612
1.	Geneza OPEC	612

2. Cele OPEC	613
3. Członkostwo	614
4. Struktura organizacji	615
5. Limity produkcyjne ropy naftowej państw członkowskich	621
6. Koszyk Referencyjny OPEC	624
7. Polityka informacyjna organizacji	625
8. Udział OPEC w światowej produkcji ropy naftowej	631
 Bibliografia	 643
 Spis tabel	 669
 Spis wykresów, schematów i rysunków	 671